

KABANATA 9

Panahon ng Bagong Lipunan

KALIGIRANG KASAYSAYAN

Nagsimula ang panahon ng Bagong Lipunan noong ika-21 ng Setyembre, 1972. Nagpatuloy pa rin ang Gawad Carlos Planca sa pagbibigay patimpalak.

Halos tungkol sa ikauunlad ng bayan ang naging karaniwang paksain ng mga akda tulad ng Luntiang Rebolusyon (Green Revolution), pagpapalano ng pamilya, wastong pagkain (Nutrition), “drug addiction,” “polusyon,” at iba pa. pinagsikapan ng Bagong Lipunan na maputol ang malalaswang mga babasahin, gayundin ang mga akdang nagbibigay ng masasamang impluwensya sa moral ng mga mamamayan. Ang lahat ng mga pahayagang pampaaralan ay pansamantalang pinahinto, at maging ang mga samahang pampaaralan.

Nagtatag ang pamahalaang malitar ng bagong kagawaran na tinawag na “Ministri ng Kabatirang Pangmadla” upang siyang mamahala at sumusubaybay sa mga pahayagan, aklat, at mga iba pang babasahing panlipunan.

Muling naibalaik ng dating unang Ginang Imelda Marcos sa pagpapanibagong-buhay ang ating mga sinaunang dula tulad ng Senakulo, Sarsuela, Embayoka ng mga Muslim, at iba pa. ipinatayo niya ang Cultural Center of the Philippines, Folk Arts Theater, at maging ang Metropolitan Theater ay muli rin niyang ipinagawa upang magpangtathala ng mga dulang Pilipino.

Naging laganap din ang pag-awit noon sa wikang Pilipino.

Maging ang mga ipinadadala sa ibang bansa ay awiting Pilipino rin ang inaawit.

Ang mga lingguhang babasahin tulad ng Kislap, Liwayway, at iba pa ay malaki ang naitulong sa pagpapaunlad ng Panitikan.

Naging lagusan ito ng manunulat upang mailatahala ang kanilang mga akda.

Tahasang masasabi na nagningning din ang panitakang Filipino nang panahong ito.

ANG PANULAANG TAGALOG SA BAGONG LIPUNAN

Ilang buwan ang nakalipas pagkatapos idiklara ang Batas Militar, ang mga sumusunod na “Slogan” ng Bagong Lipunan ay nabasa at narinig ng mga mamamayan.

1. “Sa ikauunlad ng bayan disiplina ang kailangan”
2. “Tayo’y kumain ng gulay Upang humaba ang buhay”
3. “Magplano ng pamilya nan gang buhay ay lumigaya”
4. “Ang pagsunod sa magulang Tanda ng anak na magalang”
5. “tayo’y magtanim Upang mabuhay”
6. “Tayo’y mabigayan at huwag magsiksikan”

Naging paksa rin ng mga tula ang pagkakaisa tiyaga, pagpapahalaga sa pambansang kultura, ugali, kagandahan ng kapaligiran, at iba pa. Kabilang sa mga nagsisulat ng tula nang panahong ito sina Ponciano Pineda, ang kasalukuyang Director ng Surian ng Wikang Pambansa, Aniceto Silvestre, Jose Garcia Relevo, Bienvenido Ramos, Vicente Dimasalang, Cir Lopez Francisco, Pelagio Ponciano Pineda.

Pilipino Isang Depinisyon

Ni Ponciano B. P. Pineda

Ano ka? Ano siya? Ano ako? Ano tayo?

Sabi nila'y Pilipino

Ugat natin ay silangan

Anak-dagat ang ninunong hatid ditto ng barangay

Galling doon sa malayo sa matandang kalupaan

Dito sila ipinadpad ng magandang kapalaran.

Naibigan itong pulo kaya't dito nangunguha

Nanirahan, nangaglahi, nangabuhay nang sagana

May ugaling katutubo, May gobyerno at bathala

May samahan at ibigan, maayos at payapa

May sariling wika

Tayo raw ito

Sa ante-panahon ng kolenyalismo.

Walang abog

Mula sa kaunlaran ang dayo'y sumapit

Ako ay hinamak, siya ay inapi, ikaw ay hinamig

Siniil ang laya, kinamkam ang yaman

Barangay ay hinuwag

Mga tala ay sinunog

Abakada'y ibinawal

Ipinasiyang mga mangmang
Ang lahat ng katutubong kayumanggi ang kulay
At naging alipin ang bayan kong irog
Ma-iloko, ma-bisaya, ma-kapampanagn, ma-tagalog
Ito tayo
Pilipino ...

At sa halip, at sa halip
Pinalitang lahat-lahat
Ang gobyerno, ang relihiyon, ang ugali, ang kultura
Kinastila itong dila
Itong puso'y kinastilla.
Edukasyon ay hulog ng langit

Mga tao ay dumunong sa pagbasa at pagsulat
Kastilaloy ang panturo, kastilaloy ang balangkas
Kaya't ako'y nakastila
Sa kaluluwa at sa balat
Pinagtilad-tilad – ikaw , ako ,siya
Sa adhika'y paghatiin: divide et impera.

At yumabong
Ilukano'y ilukano
Kapampanag'y kapampangan
Bikulano'y bikulano
Pangasina'y pangasinan
Ang Cebuano ay Cebuano
Iyang waray laging waray

Ang ilongo ay ilongo
Mga muslim laging muslim
Ang tagalog ay tagalog
Kanya-kanya, tayo-tayo
Masawe na ang sampangkat, malipol man ang santribu
Huwag lamang tayo
Huwag lamang tayo
Pagka't tayo'y ito
Mga Pilipino ...

Ang naamis ay nagbangon, lumaban, naghimagsik
Kamatayan ay sinuong, sinagupa ang panganib
Bumagsak ang mapaniil na nag iwan ng bakas
Kolonyal na edukasyon, ekonomiya at sosyodad
Kaya't laya'y itinindig sa kislap ng mga tabak
At sa Kawit nawagaygay ang maningning na sagisag
Datapwat ay sasaglit
Pagsasarilu ay inagaw ng malakas
Dinagit ng dabuhalang diumano'y bagong Mesiyas
Diumano'y naparito upang noon ay iligtas
Ang barbarong walang dunong, walang alam sa paghawak ng
Gobyerno at ng layang para lamang sa di-lusak.

Di gayon nga
Awtoridad ay naiba
Napilatan ang balangkas, nangabago ang Sistema
Ngunit yon din ang dayuha'y, tagasunod
Walng tutol ...

PANAHON NG BAGONG LIPUNAN

Edukasyong popular; kanini ang Sistema
Umunlad, di nga kasi; Pilipino ay dumunong
Naging kano sa ugali, naging kano sa damdamin
Naging kano sa isipan, naging kano sa pasulong
Sadyang gayon ang katwiran
Masterin mo iyang wika't
Ang kultura niyang wika'y ikaw iyang mamasterin
Ang nangyari; ang produkto nitong ating edukasyon; prospektibong mandarayo
Di-gradwadong makabansa, hinding-hindi Pilipino.

Divide et impera
Ilukano'y ilukano
Kapampanag'y kapampangan
Bikulano'y bikulano
Pangasina'y pangasinan
Ang Cebuano ay Cebuano

Iyang waray laging waray
Ang ilongo ay ilongo
Mga muslim laging muslim
Ang tagalog ay tagalog

Kundi rin lang itong akin
Mabuti pa ang sa dayo
Ito tayo
Pilipino
Isang lahing makaako, tayu-tayo.

At nagdilim

At kumulog at kumidlat at lumindol

At ang ulan ay bumuhos at bumaha at umunos

Ang sanlahi'y nagliliyab nalulunod

Nagliliyab nalulunod...

At salamat sa karimlan

Ay, samat sa magdamag

At sumilay ang liwayway ng maningning na liwanag

Isang phoenix ang nabangon sa abo ng lumipas

Nagmistulang manunubos ng naamis nating palad

Kaguluhan ay inayos, mga giba ay binuo

Nilipol ang kasamaan, kayarian ay binago

Tenancy, ekonomiya, sosyedad, gobyerno

Edukasyo'y nakaangkop sa lahat ng kailangan nang sa gayo'y bumalikwas ang duhagi
nating bayan

Pinabubukas ngayong muli ang kulturang katutubo

Bilang tanda ng luwalhati ng kahapong sinaphayo

Isang bansang hindi dayo

Isang lahi't bansang

Pilipinong Pilipino

Kailangan natin ngayon ay uri ng paturuang magbubuklod

Sa biyaya ng magandang katubusan

Sambandila't isang awit, isang wikang hindi hiram

Dapat itong maging bunga nitong bagong kaayusan

At pag ito'y natupad na
At pag ito'y naganap na
Ikaw, siya, saka ako'y
Mga bagong Pilipino!

ANG AWITING FILIPINO SA BAGONG LIPUNAN

Ganito ang ilan sa mga awit na lumitaw nang mga unang taon Bagong Lipunan.

BAGONG LIPUNAN

- I. May Baging silang / may bago nang buhay
Bagong bansa, bagong dangal / sa Bagong Lipunan
- II. Nagbabago ang lahat / tungo sa pag-unlad at ating atanghal / Bagong Lipunan
- III. Ang gabi'y nagmaliw nang ganap / At lumipas na ang magdamag / Madaling
araw / ay nagdiriwang / Sa umagang daratal/
- IV. Ngumiti naang Pag-asa/ Sa umagang anong ganda (ulitin ang I)

PANAHON NG BAGONG LIPUNAN

TAYO'Y MAGTANIM

I

Lahat ng makakain

Ay ating itanim

Magtanim, magtanim

Tayo'y magtanim

II

Gawing kulay luntian

Ang kapaligiran

Magtanim, magtanim

Tayo'y magtanim

(koro)

Magtanim, magtanim

Magtanim tayo uopang mabuhay (2x)

Noong 1975, nagbago ang takbo ng kasaysayan ang awiting Pilipino nan gang “TL Ako Sa Iyo” ay awitin ng pangkat Cinderella.

Ang awiting ito ay naging popular sa tawag na himig-Maynila. Binubuo ito ng ilang “balbal” na Pilipino na may kakaibang kumpas kaya mabilis na tinanggap ng mga ito. Narito ang awit:

TL AKO SA'YO

Ewan ko ba kung bakit type kita

Di ka naman guwapo

Kahit Malabo ang pagpili ko

TL ako sa iyo

Panay kanyaw ng mga utol ko

Dehins ka raw bagay sa kagandahan ko

Malabo na raw baa ng mata ko / at na TL – kita

(koro)

Kalye liku-liko ang takbo ng isip ko

Sabi ng lolo may toyo ang utak ko.

Sabi ng lola ay humanap ng iba

May porma't mayaman

TL wala naman.

(ulitin ng I)

At na – TL – kita ikaw ang true love ko.

Naging tanyag din si Rico J. Puno sa pag-awit ng himig-Maynila tulad ng kaniyang “The Way We Were”. Narito ang isang saknong ng kaniyang awit.

Alaala / nang tayong magsweatheart pa

Namamasyal pa sa Luneta /

Nang walang pera /

So it's the laughter / we will remember /

The way we were / Remember the way we were.

Sa kaligirang ito, ang ilan pang mang-aawit na kompositor ay nagdagdag pa. kabilang dito sina Freddie Aguilar, Florante, Jose Marie Chan, at ang magkakasamang tito, Vic and joey. Naging matagumpay ang “Anak” no Freddie Aguilar dahil sa dalang diwa at damdaming ipinahahayag ng awiting ito. Sa katunayan ay nagkaroon pa nga ito ng salin sa hapon at sa iba pang wika. Narito ang awit:

ANAK

I

No'ong isilang ka sa mundong ito

Laking tuwa ng magulang mo.

At ang kamay nila ang iyong ilaw

At ang nanay at tatay mo

Di malaman ang gagawin

Minamasdan pati pagtulog mo.

II

Sa gabi'y napupuyat ang iyong nanay

Sa pagtimpla ng gatas mo

At sa umaga nama'y kalong ka ng iyong amang

Tuwang-tuwa sa iyo.

III

Ngayon nga ay malaki ka na

At nais mo'y maging Malaya

Di man sila payag walang magagaw

Ikaw nga ay biglang nagbabago

Naging matigas ang iyong ulo

At ang payo nila'y sinuway mi.

IV

Di mo man lang inisip na ang kanilang ginagawa'y para sa'yo.

Pagkat ang nais mo'y masunod ang layaw mo

Di mo sila pinapansin.

V

Nagdaan ang mga araw

At ang landas mo ay naligaw

Ikaw ay nalulong sa masamang bisyo

At ang una mong linapitan

Ang iyong inang lumuluha

At ang tanong "Anak, ba't ka nagkaganyan?"

VI

At ang iyong mga mata'y biglang lumuha

Nang di mo napapansin

Pasisisi ang sa isip mo't nalaman mong

Ikaw'y nakamali (3x)

Narito pa ang awit ni Florante na kaisa ng Bagong Lipunan sa panawagan sa lalong makabuluhang pamamayan.

AKO'Y PINOY

I

Ako'y isang pinoy sa puso't diwa

Pinoy ni isinilang sa ating bansa

Ako'y hindi sanay sa wikang mga banyaga

Ako'y Pinoy na mayroong sariling wika

Koro

Wikang Pambansa / Ang gamit kong salita

Bayan kong sinilangan/Hangad kong lagi ay kalayaan

II

Si Gat Jose Rizal noo'y nagwika
Siyay ay nagpangaral sa ating bansa
Ang hindi raw magmahal sa sariling wika
Ay higit pa ang amoy sa mabahong isda.
(ulitin koro at I)

ANG DULA SA BAGONG LIPUNAN

Nanguna sa pagpapanibagong-buhay ng ating mga sinaunang dula ang ating naging Unang Ginang ng bansa na is Gng. Imelda Romualdez Marcos. Binuhay niya ang sarsuela na mga tagalog, sinakulo, at Embayoka ng mga muslim na pawang itinanghal sa ipinakumpuni niyang Metropolitan Theater at ipinatayong Folk Arts Theater at Cultural Center of the Philippines.

Marami ring mga paaralan at samahan ang nagtanghal ng naiibang dula.

Ang Mindanao State University ay nagtanghal sa Cultural Center of the Philippines ng isang dulang pinamagatang "Sining Kombayok".

Ang "Tales of Manuvu" na isang makabago o istilong rock na operang baalet ay nakadagdag din sa dulaang Pilipino noong 1977.

Ito'y tinampukan nina Celeste Legaspi, Leah Navarro, Hajji Alejandro, Boy Camara, Anthony Castelo, Rey Dizon, Gina Mariano, at iba pa. sinulat ito ni biebvenido Lumpera at ang koryograpu ay kay Alice Reyes.

Si Imee Marcos na anak ang ating naging Pangulo ng bansa ay isa ring artista ng dulaan sa kaniyang pagkakaganap bilang pangunahing papel sa "Santa Juana ng Koral" at "The dairy of Anne Frank".

Lalong nagpagsigla sa dula nang panahong iyon at maging sa kasalukuyan ang mga sumusunod na samahang pandulaan.

1. PETA – nina Cecile Guidote at Lino Brocka
2. Repertory Philippines – nina Rebecca Godines at Zenaida Amador
3. UP Repertory – ni Behn Cervantes
4. Treatro Filipino – ni Rolando Tinio

ANG RADYO AT TELEBISYON

Ang radio ay patuloy pa ring itntangkilik nang paahong ito.

Ang kaniyang mga dugtungang dula tulad ng “Si Matar”, “Dahlia”,”ito ang Palad ko,” “Mr. Lonley,” at iba pa ay siyang naging pampalipas oras o libangan pakinggan ng mga wala pang telebisyon. Maging ang mga awitin ay rito unang napakinggan ng ating mga kabataaan.

Subalit maikakailan na maraming artista sa radio na lumapit sa telebisyon sa dahilang mas malaki ang bayad sa pagganap sa telebisyon kaysa radio. Ang ilan sa mga artistang ito ay sina Augusto Vicky, Gene Palomo, Mely Tagasa, Lina Pusing, Ester Chavez, Luz Fernandez, at iba pa.

Ang mga dula sa telebisyon nang panahong ito na labis na tinangkilik ng marami ay ang Gulong Palad, Flor de Luna, Anna Liza, at iba pa.

Ang “Superman” at “Tarzan” ay kinagiliwan din ng mga bata nang panahong ito.

ANG PELIKULANG PILIPINO

Nagkaroon ng taunang Pista ng mga Pelikulang Pilipino sa panahong ito. Sa tuwing may ganitong kapistahan ay pawang mga pelikulang Pilipino lamang ang ipinalalabas sa mga sinehan sa Metro Manila. Ginagawaran ng gantimpala at pagkilala ang nagwa-waging mga pelikula at artista.

Nagsilabas sa panahong ito ng Bagong Lipunan hanggang 1979 ang mga pelikulang walang romansa o seks subalit tinangkilik dahil sa kakaibang kayarian nito tulad ng:

“Minsa’y Sa mga Kuko ng Liwanag” – sinulat ni Edgarde Reyes. Isinapelikula sa direksyon ni Lino Brocka at sa pangunguna ni Bembol Roco.

Minsa’y Isang Gamu-gamo” – ang pangunahinh bituin dito ay si Nora Aunor.

“Ganio Kami Noon ... Paano Kayo Ngayon” – pinangunahan nina Christopher de Leon at Gloria Diaz.

“Insiang” – pinangunahan ni Hilda Coronel.

“Aguila” – pinangunahan nina Fernando Poe Jr, Jay Ilagan, at Christopher de Leon.

Ngunit hindi pa rin napahindi nang panahong ito ang mga pelikulang nahihingil sa sex na kinagigiliwan ng mga tao. Mula sa mga inangkat na pelikula sa ibang bansa na natutungkol dito at maging ang ibang pelikulang Pilipino ay ito ang naging kasangkapan ng mga prodyuser sa pakita ng salapi mula sa takilya.

ANG MGA PAHAYAGAN KOMIKS, MAGASIN, AT IBA PANG BABASAHIN

Sa panahong ito ng Bagong Lipunan, nagbihis ng panibagong anyo ang nilalaman ng mga pahayagan. Ang mga balitang dati'y naglalahad ng karahasan tulad ng patayan, nakawan, panggagahasa, at iab pa ay napalitan ng mga balitang pangkaunlaran, pang ekonomiko, disiplina, pangkultura, turismo, at iba pa. narito ang mga sumusunod na pahayagan.

1. Bulletin Today
2. Times Journal
3. People's Journal
4. Balita
5. Pilipino Express
6. Phil. Daily Express
7. Evening Express
8. Evening Post

Sadyang nakahiligan nang basahin ng mga mamayang Pilipino ang magasing Liwayway simula pa noong 1922. Bukod sa Liwayway, ang ilan pang magasing mababasa nang panahong ito ay ang:

1. Kislap
2. Bulaklak
3. Extra Hot
4. Jingle Sensation

Bukod sa mga magasin, para namang mga kabuteng nagsisulpot ang mga komiks na siyang kinagiliwang basahin ng marami. Kabilang dito ang mga sumusunod.

1. Pilipino
2. Extra
3. Love Life
4. Hiwaga
5. Klasik
6. Espesyal

KABUUNANG TANAW SA PANITIKANG PANAHOON NG BAGONG LIPUNAN

Sa kabuunang tanaw, masasabing ang sangay ng Panitikang Pilipino na nanaluktok sa Bagong Lipunan ay ang mga sanaysay, awit, mga talumpati, at tula.

Walang pinag-iba ang mga maikling kuwento nang panahong ito sa mga naisulat noong bago magkaroon ng aktibismo, gayun din naman ang mga nobela at dula.